

2014 preek zondag 14 september

Op reis, gedreven door verlangen. Op reis is het thema van de Open Monumenten dagen 2014, waaraan de Oude Lutherse Kerk meedoet.

Genesis 12: 1 tm 9
Lukas 14: 25 tm 27

De Bijbel is een boek voor reizigers, voor mensen

onderweg, voor mensen van de Weg. De Bijbel is een verhaal over en voor reizigers, een tegelijkertijd een reisgids ook.

Er wordt wat afgereisd in de Schrift, afscheid genomen en vertrokken. Het begint al bij Abram, het oerverhaal van de mens die op weg gaat op weg naar een beloofd land, nadat hij Gods stem had gehoord.

Het andere oerreisverhaal is het verhaal van het volk Israel, dat uit Egypte trekt, de woestijn door, de tijd door, ook op reis naar het beloofde land. En ook Jezus trekt, als baby al, met zijn vader en zijn moeder naar Egypte en keert later weer terug zo vertelt Mattheus ons. En hijzelf trekt nadat hij volwassen geworden is geworden en zijn roeping heeft gevonden met zijn prediking het land en de heidense streken door totdat hij zijn laatste reis maakt, naar Jeruzalem. En na hem reisden de leerlingen die apostelen waren geworden naar alle mogelijke uithoeken van de wereld. En na hen waren er opnieuw tallozen die huis en haard verlieten om het evangelie te brengen, met hun missie, de zendelingen en missionarissen.

Ook het verhaal van Abraham die op reis gaat naar het beloofde land is het verhaal van een reis. Het is het verhaal van zijn levensreis waarop zich allerlei gebeurtenissen voordoen. Tegelijkertijd is het ook het verhaal van een spirituele reis, een geloofsweg. Ook het hele verhaal van Exodus, de Uittocht is te lezen als het verhaal een geloofsweg van mensen, met alle hoogten en diepten, verzoeken, valkuilen en verrukkingen die daarbij komen kijken. Zo spiegelt het verhaal van het volk Israel ons eigen verhaal.

En het verhaal begint met het horen van een stem, zoals Abram en Mozes een stem hoorde en de profeten na hen.

Een stem horen. Op de liturgie ziet u een fresco waarop Abraham afgebeeld staat. Hij is naar buiten gegaan en staat nu los van zijn vertrouwde huis dat achter hem ligt. Hij bevindt zich in een open, lege ruimte. Hij neigt zijn hoofd, aandachtig en gespist luisterend naar wat hij hoort. Alleen staat hij daar, de handen in eerbied gehuld in zijn mantel, ontvangend geheven, onzeker. Luisterend naar die stem die hem beveelt zijn huis, zijn familie en alles wat hem vertrouwd was te verlaten en op weg te gaan naar een land dat hem gewezen zal worden. Een hand uit de hemel wijst hem de richting, de leegte in.

Wat voor stem is het die gehoord wordt? Wat is het voor stem die wij mensen soms vernemen. Het is een geheimzinnige stem, die we niet horen zoals we de zeg maar, de vogels horen buiten. Het is een stem die in ons binnenste klinkt. Maar het is niet onze eigen stem, en hoewel we hem van binnen horen, lijkt die wel van elders te komen, van ergens buiten ons.

Stemmen horen klinkt in onze cultuur al snel verdacht, naar een psychiatrisch ziekte beeld. Maar welbeschouwd huizen in ieder van ons vele stemmen. Soms horen we onze eigen stem, waarmee we innerlijk tegen onszelf praten. En soms doen we iets, en dan horen we in ons binnenste de afkeurende stem van bijvoorbeeld onze vader, die zo streng kon zijn en die de stem van ons slechte geweten is geworden. Of we horen de bezorgde stem van onze moeder: Kind kijk toch uit... Er is de stem van de logica, van het verstand, van wat men vindt, van wat verboden en geboden is.

Hen is een hele klus en kunst om de stemmen te onderscheiden en om te kiezen aan welke stem je gehoor wilt geven.

En tussen al deze stemmen, in deze kakofonie, is er soms nog een andere stem te horen, hoorbaar pas als alle andere stemmen en geluiden zwijgen, als het stil geworden is. Het is de stille stem van ons verlangen.

Het kan zijn dat je in je leven zo'n beetje alles hebt wat je hartje begeert en toch is er onrust.

Je hebt een partner misschien, werk dat je fijn vindt, een huis, je kunt op vakantie, je bent gezond, hebt niets te klagen en toch duikt op onverhoedse momenten, in de tram uit het raam starend of wakker liggend in de nacht het gevoel op: is dit alles, is dit alles wat er is? Er is een vaag gevoel van leegte van onvervuldheid, een verlangen naar wie weet wat, naar anders, waarachtiger, dieper, hoger, verder... En dan verdwijnt deze stem ook weer, want de stem van dit diepe verlangen laat zich makkelijk overschreeuwen door werk, afleiding en alle mogelijke drukte.

Vaak komt het tot een crisis voordat je gaat luisteren naar deze stille stem, dit stille geschreeuw, geroep van God. Een crisis ontstaat omdat het niet langer gaat

zoals het ging. Wat vroeger werkte, werkt niet meer. Het vertrouwde en veilige leven knelt, benauwt, of je raakt je baan kwijt, belandt in een burn-out, wordt depressief of ziek. Als we opengebroken worden, gekraakt worden, dan ontstaat er soms ruimte om naar de stille stem te luisteren.

U kent die verhalen wel: een manager met een dik salaris zegt zijn baan op om te gaan werken met mensen met een verstandelijk beperking, omdat dit zijn hart heeft. Of hij wordt meubelmaker. Een meisje dat op het atheneum zit gaat het klooster in. Omdat ze, zo zegt ze het hele leven wil en niet een beetje. Mensen die gehoor geven aan de stem van hun verlangen, aan de stille stem van God.

Soms gaat deze innerlijke stem, dit stille geschreeuw, in tegen alles wat we geleerd hebben over het leven. Wat we leerden van onze ouders, op school, wat onze maatschappij ons voorhoudt als verstandig, veilig en gewenst. Ze gaat in tegen opvattingen, gewoonten, zekerheden en gehechtheden waar we aan hangen. Daar gaan denk ik die harde woorden van Jezus over: ‘Wie zijn vader en moeder en vrouw en kinderen en broers en zusters, ja zelfs zijn eigen leven niet haat...’ Dat betekent niet dat je de personen in kwestie moet haten, maar dat je je los moet maken van wat men, je familie, wie je vertrouwd is, vindt en goeddunkt, de stemmen van anderen in je. Je kunt je eigen weg niet gaan wanneer je tegelijkertijd ook de wegen van alle anderen wilt gaan. Je kunt niet het verlengstuk van je ouders en je familie blijven. Je moet je eigen weg gaan, loslatend, zoekend, verliezend en vindend.

Dat geldt in het algemeen, maar als je Jezus volgt in het net zo. Ook dan moet je je eigen weg gaan. Je kunt zijn opvattingen, waarden en manier van leven niet zonder mee over nemen. Je zult ze moeten toe-eigenen en er op jouw manier een weg mee vinden. Petrus doet dat heel anders dan Johannes en Paulus doet dat weer totaal op zijn eigen manier.

Maar Jezus vraagt veel van je, want doen en laten wijkt in ieder geval sterk af van men vindt. En hij waarschuwt de menigten die achter hem aanlopen: ‘Weet waar je aan begint! Mij volgen is niet vrijblijvend: het vraagt om achterlating van veel wat vertrouwd, heilig en veilig is, het kan je vervreemden van alles wat je lief en dierbaar is.’

De navolging van Christus vraagt om innerlijke vrijheid en authentiek worden. Maar de lastige vraag is: Hoe vrij willen we eigenlijk zijn? Hoeveel innerlijke vrijheid verdragen? Doorgans niet zo veel, want innerlijke vrijheid vraagt veel van ons. En Jezus volgen betekent dat je misschien dwars tegen alle tegenstemmen in moet gaan. Het vraagt je je eigen kruis op te nemen, om zo vrij te worden dat je datgene kunt doen wat bij jouw navolging hoort. Jezus, zegt niet dat we *zijn* kruis op ons moeten nemen. Hij heeft het over het *onze*. Het gaat niet over innerlijke vrijheid zonder meer, als die al bestaat. Het gaat over de vrijheid om de stille stem te volgen, kiezen om aan het stille geschreeuw gehoor

te geven, dat zich niet meer laat wegdrücken. De stem die we niet kiezen, die ons overkomt, en die we moeten volgen, ook al begrijpen we nauwelijks wat er gebeurt of waar het heengaat. Om aan die stem in vrijheid gehoor te geven, daarvoor is nodig dat wij ons eerst proberen vrij te maken *van* wat ons nu tegenhoudt.

En dan blijkt dat wij het in feite niet zijn die kiezen, maar dat er in ons gekozen wordt, misschien moet je zeggen dat Iets of Iemand ons kiest. De Weg kiest ons.

Dag Hammarskjöld was een religieus zoeker, maar gaf gehoor aan de stem van de Onuitsprekelijke. Hij voelde zich geroepen om secretaris van de VN te worden. Dat heeft hem veel gekost. Zijn levensweg eindigde abrupt toen het vliegtuig waarin hij zat crashte, waarschijnlijk een moordaanslag. Hij schreef in zijn beroemde dagboek 'Merkstenen' over het gaan van je hoogst individuele weg:

"Vele wegen kent het leven,
maar van al die wegen is
er één die jij te gaan hebt.
Die éne is voor jou,
die éne slechts.
En of je wilt of niet,
dít weg heb je te gaan.
De keuze is dus niet de weg,
want die koos jou.
De keuze is de wijze,
hoe die weg te gaan.
Met onwil
om de kuilen en de stenen,
met verzet omdat de zon
een weg die door ravijnen gaat,
haast niet bereiken kan.
Of met de wil om aan het einde
van die weg milder te zijn
en wijzer dan aan het begin.

De weg koos jou,
kies jij ook hem?"

Amen.

